

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZÉKEZSÉTOI SZÁLLÁS: Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton. Ara évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. helyegjű. Elkészítés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL: Kőszepetosa, STEIN J. könyvkereskedése.

Szász nemzeti gyűlés.

A szász nemzeti gyűlés üléseinek újabb folyama nov. 25-dikén n. szbeni első követ Schneider József által rövid beszéddel nyitattott meg, melyben főlemlített, hogy ezen gyűlést udvari tanácsos báró Salmen hívta össze, a ki Bécs-be való elutazása előtt a megnyitást a szbeni első követre bízta, s azután főlemlíté, hogy az ülések november 20-dikán nem nyitathattak meg, mivel kevés követ jelent volt meg, s hogy a közben köztudomású dolog lön, miszerint a szász grófi tiszt helyettesi betöltésére főkormányzói tanácsos Schmidt K. neveztetett ki, a kinek leérkezése közelebből várható. Minthogy azonban újabb értesülés szerint a helyettes szász gróf N. Szbenbe csak dec. 2-dikára érkezhetik, addig is a szász nemzeti gyűlés megnyitattik, s az tárgyalásaival csak a törvénykezési kérdések terére szorítkozik.

A tanácskozás tárgya ez ülésben azon gyakran vitatott kérdés volt, mely a szász területen működendő másodbíró-sági hivatalnokok illetékességét illeti, mire névze megállapított, hogy minden nemz. gyűlési követ küldetése tartamig ezen minőséggel felruházottnak tekintessék. Az elnök feladata tehát a senatusok megalkotása lön.

A követek következők:
N. Szben részéről: Schneider József rendelkezési állapotban levő államügyész, s Rannicher Jakab r. állapotban levő helytartósági titkok;
Segervár részéről: Gull József és Schwarz János r. á. l. kerületi törvényszéki tanácsos;
Brassó részéről: Lassel August r. á. l. államügyész és Römer Pál stadthau;
Medgyes részéről: Biedersfeld Frigyes polgármester és Dr. Binder Lajos törvényszéki titkok;
Beszterce részéről: Wittstoch János és Klein Károly senatorok;

Szász-Sebes részéről: Thalman Gusztáv r. á. l. törvényszéki adjunkt és Dr. Tinku Ábrám tanácsi titkár;
Nagy-Sink részéről: Herbert Ede r. á. l. oberlandes-gerichtsath és Balthes Frigyes nyugalmazott polgármester, a ki azonban még nem jelent meg;
Kőhalom részéről: Mathias Mátyás királybíró és Melas Vilmos székbeli tiszt;

Szerdahely részéről a követválasztás még nem ment végbe, mivel állítólag az alkotmány visszaállításával még nem jutottak el a választók gyanánt működő communitások szervezéséig; székbeli tisztég sincs még.

Ujgyház (Leschkirch) részéről: Bolloga Jakab disponibl oberlandesgerichtsath és Herbert Frigyes szintén disp. kreisgerichtsath;
Szászváros részéről: Domzsa királybíró és Balomiri senator. (A S. Bote után.)

Varasdmegye közönsége Kolozsmegye közönségéhez következő átiratot intézett. *)

Kedves testvéreink és barátaink! Titeket azon bántalom ért, hogy az oly rövid időre nyújtott szabadság ajtaja elöttetek bezárattott. A ti országgyűlésteket elozlattak, a mi bennintek véghetlentül szomorít.

Kedves testvérek és barátaink! Minden irányotokban elkövetett méltatlanság, nekünk is szintugy fájdalmat okoz; mert minden sérelem, mely nálatok fölmerül, a mi szívünknek is csak ugy sajnó. Ki állhat jót, valyon nem követet-e már holnap irányunkban is hasonló méltatlanság. Testvérek! jóllehet különböző anyáktól születünk, de ugyanazon tejen táplálkozunk.

Mi kérvény által folyamodtunk a kormányhoz, hogy a magyar országgyűlés újból összehívassék, adja Isten, hogy kérelmünk meghallgatassék.

Egyébiránt, kedves testvérek! jobb idők jöttéig is viseljétek sorsotokat nyugalommal. Mi reméljük, hogy a szent szabadságot elérjük, s hogy a szabadság napja nekünk mint nektek feljövend.

Ne hagyjátok hanyatlani bátorságotokat, hanem a magyarok egyetértését és testvériségét irányunkban soha se téveszítétek szem elől. Maradjatok tisztességben, mint eddig voltatok, s bizonyára legyőzenditek elleneink armányait, melyek csak arra irányozták, hogy minket meghasonlásba és ellenségeskedő állásba csaljanak. És akkor ellenségeink dühöngő vihara tomboljon bár még egyszer oly nagyon, a mi kölcsönös tisztelünk, egyetértésünk és testvériségünk szilárd szikláján meg fog az úrni s hatalma nem lesz elég-séges arra, hogy mindkettőnk közös szabadságának napját elfogja előlünk. Vegyétek rendkívül testvéri érzélemmel nyújtott üdvözlésünket. — Kiadatott Varasdon 1861. october 28-dikán tartott nagy gyűlésünkben.

Torda, nov. 24. — (Két innep egy vasárnapon.) Iró Veress József és honpolgár Kővári József végtsz-telét mai nap rovók le. Nemzetünk előtt az első ismeretes műveiben, az utolsó fiaiban.

*) Ezen átirat szláv nyelven intéztetett Kolozsmegye törvényhatóságához: de hosszas keresés után végre sikerült egy érdemes egyént találnunk, a ki azt szíves volt nekünk lefordítani német nyelvre, melyből azt ezennel his fordításban közöljük, nemcsak mint meleg testvéri érzélemről tanuszkodó nyilatkozatot, hanem mint öröndetes bizonyítványt Varasdmegye közönségének azon törvényesü fellegásáról, mely szerint a közelebből felszólított magyar országgyűlés az unio-törvénynd fogva egyszersmind a Királyhágon inneni rész illetékes országgyűlésének tekintetik. Ezen Varasdmegye törvényhatóság közönsége. Szék.

Az első fiatal éveiben dalolt a honról, szerelemről, csalódásról, mint csalogány az ifjú virányban; míg a 48—49-ki harc ágyudörgése elnémtá, költői és Tordavárosi aljegyzői tollát karddal felecsértette, csatasíkra szólítá, honnan a szabadság száműzésével sok derék hősök elvérszé után előbbi bujdosó lett, azután költőre iteltetett, mi kegyelem után 8 évi Józsefvári fogsággal cseréltetvén fel, rab lett s ott börtöne falai között megrongált teste el-betegesedvén, az ép ifju helyett csak szellemében ép és szilárd férfiú adatott vissza nemzetének. Ez év tavaszán Tordamegye főjegyzőjévé választá, s mint az alvófélben lévő világító fátyla hírlapokban meggyei életünk tudósításával bebizonyítá újabban honáért, nemzetéért s a szabadsá-gért égő szíve forró érzelmét. Öszre kelve vízközből gyógy-gyittatása végett Pestre ment és ott f. évi oct. 31-kén szél-hűdésbe 45 éves korában meghalt.

„Concordia” című román lap tudatá elhunytát velünk, minek egy darabig nem akaránk hinni azért, hogy azon lapok, melyekben műveivel életben neve diszelt, most róla nem emlékeztek meg. Eloszlata kételyünk egy magántudó-sítás s bizonyossá levén, hogy Veress József meghalt. Végtsztelestét mai nap d. e. tartók meg az egységihívók imaházában városi és vidéki sok nép jelenlétében, hol hely-beli lelkész Albert János igen jeles és megható beszé-det mondott felette.

Adakozás után emlékkő fog a pesti köztemetőbe sir-halma felébe emeltetni. Béke poraira!

Az utolsó azon ős honpolgárak ivadéka, kiket mint Magyarhon lakóit a török uralom birtokaiktól megfosztott, száműzött s a dicső fejedelem Bethlen Gábor Erdélybe befogadott és Uj Tordába letelepített. Szívében ősei honsze-relme égett, s bár a sors nem juttatta oly körülmények kö-zé, hogy hona oltárán, mint vagyonos, mint hős áldozzon, mindazonáltal betöltötte honfi kötelességét Józsa, ügyvéd; László, történész; Endre, festész; Mihály, jogász fiai nevelésében, kik által versenyezhet a honszeretők sorompói között.

Ő mondotta: „Gyermekeim neveltetésükben van gaz-dagságom, s ezt hagyom nekiek örökségül.” Szép mondas! A mily egyszerűek e szók, éppen oly felségesek, mert ezek-ben a honszeretet, a haza és nemzet mivelődése eszméje rejlik.

Mai nap d. u. tartók a tisztos és szerény polgár utolsó tsztelestét az egységihívóknek zsufolási tömve volt imahá-zában. E feladat Albert János, honpolgár, székbeli tiszt és jeles beszédet. Alkonyatkor, fátylák világánál kísértük az ő tordai köztemetőbe, hol nagyobbik fia, gyermeki érzés-től ihletve, költői bucsuval vált tőle el s ugy szentelé be 70 éves apját eredeti honába. Áldás poraira!

Igy ünnepeztük meg e két honfit, így lett két innep egy vasárnapon, minek létét városunk minden magyar imaháza harangjai setét estig hirdették. r. l.

Aranyosszék, november 25. — Hogy mennyire ve-szélyeztetve van nálunk, de talán egész hazánkban személy-es vagyontárság, azt a mindennapi gyujtogatások, orzá-sok, verekedés és főbeverések bizonyítják. E hó 14-ére vi-radólag Bágyomban az utcán egy embert kaptak agyon-verve, a kinek gyilkossá a legszigorubb nyomozás sem fe-dezhet fel. Azután Mészkon volt nagy verekedés némely románok között, a minek megvizsgálására az illető székbi-ró és kommissarius urak kiszárván, a midőn a verekedő felek-nek a kibékítést ajánlották, s ellenkező esetben a büntetést emlegették volna, román atyánkfiai az el nem esmerés és makacs ellenszégülésnek igen bőv jeleit kezdék adni, sőt az épp akkor megérkezett egy csendő és tizenhárom katona meglátásán felbátorodván, annyira felröföntek a nyomozó és kibékítő tiszturakra, hogy ezek jónak látták nyomozási mül-kösüket további rendeletig félbehagyni. Halljuk, hogy Dom-boru román helységben, állítólag egy adó-executor puská-jának véletlen elsülése által egy adó-fizető gazda, illetőleg család-apa lövetett agyon. Innen tehát világos, hogy az adó-executorok csakugyan töltött fegyverrel rúkolnak be esen-dés helyeinkbe, s ha így, miért nem vigyáznak fegyve-rőkre, hogy ily véletlenül egy ártatlan se essék áldozatul? Ugy-e bizony, ha az ily eset, habár nem szándékosan is, egy vármegyei magyar pandur által történnék, bizonyos urak által „barbárságnak” mondatnék. Ma (25-re) viradólag Kő-venden találattott meg az utcán egy megholt ember, erről azonban még nem állók jót agyonveretett-e, vagy részeges-ségéből következett szélhűdés miatt esett el. r. l.

Fogarasz, oct. 12. (Folytatása és vége.) — Miután a fogarasi polgárságot városi szolgabíró t. Szócs János ur közgyűlésre meghívatta, megnyitás után, felsőbb rendelet nyomán e közgyűlés feladatát a városi hatóság szervezését s más közügyei feletti tanácskozást tűzv ki, magyar s román szövegi beszédében a gyűlés egyes tagjait testvéri egyet-értésre kérte fel, felede a közügy érdekében minden magán érdeket s szenvedélyt, a mi csak gátolna célhoz juthatni. Mely előzmény után Fülöp Elek atyánkfia előre bocsátva, hogy ő csak saját személyében kíván szólni, nem akarván senkit lázítani, a mint közelebből gyanusítva volt, meg-jegyzi, hogy a jelen gyűlés elnöke nem lehetvén a tiszt. vá-rosi szolgabíró ur, indítványozza, hogy Rákosi József atyánk-fia, mint eddigi városi bíró foglalja el az elnöki székét, mely indítvány lelkesen a tulnyomó többség által pártolat-

ván, Rákosi J. nyilatkozata után; hogy miután bírói állomá-sáról az erőszakos fegarasai alkotmányos? ! önkény által szorítottat le, sem ezen, sem más alka-lommal ily körülmények közepette elnökölni nem fog; mire Eiser György román polgár különös s feltűnő beleegyezé-sével a románok részéről, a többi elem is helybehagya Jakab György foglalta el az elnöki széket. Ekkor szolga-bíró t. Szócs János ur a gyűlést el akarván hagyni, egy-hangulag felkérte tovább is maradni, a mit elfogadva, a gyűlés jegyzőkönyvének vezetésére Seres Károly biza-tott meg.

Tanácskozásul tüzett ki egy a választóképes-séggel bíró egyének összeírására kiküldendő bizottmány tagjai felett véleményezni, a mitől eltérőleg Romanu János vidéki id. fiscális szólni akarván, a nagy tömeg (mint bir-toktalan s ismert tulzó igazgató, ki a magyar s román elem közé a vizsály magvait hinté mindenütt) a szolhatást meg-tagadta tőle. Elnök atyánkfia pedig elutasította azon kine-vezendő igazoló bizottmány elé, a mely jogát, mint „ide-gennek” — megvizsgálandja, addig kére, hogy ne zavarná botránysos fellépéssel a tanácskozást. De Fülöp Elek atyánk-fia mégis, nehogy román testvéreink nem érte, hogy miért tiltatik el a szolástól R. János, bizalmatlanságot idézzen elő, nagy erőköddéssel figyelmet eszközölt, mire szóhoz jut-va Romanu e gyűlést törvénytelennek nyilvá-nítja, mivel egy utca sem értesítettett kellőleg, s mint nem teljes, képtelen stb. a mit pár — általa becsődített s nem jogosult román pártolva, keletkezék roppant lármá, kiabálás s csaknem másfél óráig tartó inger-tült zaj. Romanu János, mint ki ugy látszik, „offene or-dre” gyanánt minden gyűlést, egyesülhetést, rendbejuthatást a város szervezésével gátol, hol vagy nem ő elnököl, vagy nem tendenciái szerint folynak a tárgyalások; ingerült egy hajmerezsőt tulvilági pofával s hangon kezdé a tanácskozási terem közepén levő asztalt döngetni — összeszorított ököllel ha-talmason verni, a mit az egész tömeg helytelennek nyilvánított s némileg rendreigazítólag saját románai is meg-botránkozva ingerültségén, a teremből Barabás József, Kiss János Fogarasi Györgytől kísértetve kirohant. Ezek pedig most kegyenczek, B. J. jelenleg ideiglenes falnagj — fáj-dalom! magyart volt képes a reactionak megnyerni, hogy ellensúlyozza a magyar elem szabadelvű törekvéseit, a vá-rois jövőjét illetőleg — nyerve megvetést polgártársaitól, azon lom közege által ígértetett, ha sikerül... a kinek kiki-r-tölendő érdemei közé sorolód, hogy mint városi ideig. fal-nagy (de törvényesen el nem ismertetve) minden nemű ír-káit román nyelven szerkeszté, igazolód s mlgos főkép-tány Brán ur jós szavait egy b. gyűlés előtt (oct. 19-kén 1861) hogy: „Fogaraszak ezen minor fractiók daczára még is román városnak kell lenni, hisz meg van már szinte — ha jól megvizsgáljuk.” Továbbá K. J. szabadelvű igazgatást bezáratva, Romanu által még ma is közkereset alatt áll, s kilátásba ha jól viseli magát, a városi szolgabíró-ság. Meg-vallva, fáj — látva ezen ingó jellemeket hazámfiainak sorai között, pár hóval ezelőtt az Ur szenvedő martyrja, mint né-melyek nevezék, ma már különös, de senkitől nem irgyelt kegybe van; de most a próbaidő, hogy a szilárd jellem s szabadságot imádó szellem kiválják a sok — bizonyosan minden népelemben található konkolyt...

A harmadik követője Fegeresani Györgytől nem is vártunk egyebet, mint hogy a tulzott Romanuit mindenben vakon kövesse, mert ő nem akar ellenvéleményt hallatni Romanu J. ellenébe. Sapienti satis.

Ezen igalmi jelenetek után v. szolgabíró t. Szócs János ur erélyes, értelmes s megnyugtató szándékolt szónok-lata után, megértetni ohajtván, hogy e gyűlés ezéjja csak a bizottmány kinevezése, a jogosultak igazolása végett; át-ért a kitűzött tárgyra, a mit a gyűlés minden tagja pártol-ván, egy 9 tagu minden nemzetséget s érdeket képviselő bizottmány neveztetett ki, utasítatva a hazai törvények szem előtt tartására s megkérve, hogy a mennyire lehető gyors-an járjon el, hogy munkálatait oct. 17-kén gyűlésileg tár-gyalhassa; kitévén bizonyos idő lefolyása alatt közszemlére a tanácskozási terembe, hogy a szükséges igazolás s föl-szólalás a beírottak vagy kihagyottak iránt megtétethessék. Melyek után e napi gyűlés d. u. 1 óra tájt már lecsende-sztlen, oct. 17-kén újból összegyűlendőleg minden zaj nél-kül szétoszlott.

Ezen gyűlés következtében Romanu János felfokozott ingerültségét lecsillapítandó, jónak látta e város sz. kir. vá-rossá emeltetése mellett ünnelet, tiszta bazafiságból szabad szót emelt Fülöp Elek s Bruszt Ignác atyánkfiai elferdítet modorban szóval a főkapitány ur előtt bevédozni, s ott ex consilio fenemlített két szilárd jellemű és erélyes hazafit a „bujtogató” névvel megbélyegezni. A vádirat elkészített-vén hirtelen kihallgattattak, maga az egy személyű vádló, tanu, bíró Herr k. k. Statsanwalt Romanu János által... E szerint kimondható, „hogy román alkotmányos fogalom szerint, minden, ki ellenébe a létező alkotmányos uton el nem törtölt törvényt védi — bujtogató.

Uglátszik az új kor e „regnum socium”-ból fog taná-rokat nyerni, alkotmányos elveket hirdetendő.

Mindezek után Barabás József ur (quondam honvéd, azután k. k. pr. adjunctus, jelenleg octroyalt id. falnagy s vidéki assessor) helyén látta ezen f. vidéki bécsi alkotmá-nyos önkény-modornak következtében, s lehető (?) felsőbb

sugallatra, compromittálódó mind a jellemes és valódi alkotmányos érzelmi v. sz. Szűcs János urat, mind a városi értelmiséget, a legközelebbes modorban a dobos által kidoboltatni: „hogy mindaz, mit a october 12-ki városgyűlés végzett s a szolgabíró ur e gyűlésbe rendelt, érvénytelen; s a vidéki officialtustól megsemmisítette, a 17-re kijelölt városgyűlés betitlik.”

Ezen felhívató jeleneteket e város értelmes s nyugodt polgársága csak gúnyos megvetéssel vette; fájlalva, hogy saját keblén hivatalos s idegen, de erélyi születésű „bezirkerek” garázdálkodnak... de mit is várhatni egy oly teszteltől, a mely némi (s némelyek csaknem elemi) képezhetést a Bach bürocraticus rendszernek köszönheti... hisz a lélekzet is „Vorschriftmässig” s § szerint kell hogy menjen, mert jobbat a szánni való jámbor még nem ismer.

Mint curiosumot szíkszerűnek látom ide mellékelni az officialtus ebbeli rendeletét hű fordítványában az eredeti román szövegnek, igazolandó állításaim valódiságát.

Fogaras v. szolgabírójának Szűcs Jánosnak. A helyettesített város bíróinak vagy falgagnak, valamint helybe a helybeli lakosság sokaságainak, szóval és írásbeli felterjesztéseiből tudomására esett ezen tisztségnek, miként ön jelen hó 12-ére egy községi gyűlést hivatott egybe, s onnan némi intézkedések tételére volna a községi előjárásnak szerzésében.

Azon felterjesztésből azonban látszik, hogy:

1) Az érintett gyűlésbe nem hívtak meg a városnak minden lakói, s alig egy ötöde jelent meg (?? nem igaz.)
2) Ezen nem teljes gyűlés is nem verificáltatott, ha csak jogosultak vagy másokból is állott-e?

3) Ön lemondott ezen gyűlésben elnökségi jogáról, mely egyedül önt illette volna meg törvényszerűleg, s megszerezte szabályellenesen más elnökök választani.

4) Azon gyűlés egy botrányos mozgás közepette, s többeknek óvása ellenében egy bizottmányt választott, mely összeírja a városiakat, döntőleg határozandó azok felett, kik választói joggal bírhatnak.

Mindezek ellenkezők és sértők a közrenddel szemben: „Ezen officialtus tehát jónak találja azon gyűlést és határozatát semmiesnek nyilvánítani”, s önnök „megparancsolatik” ezennel a lakosságnak tudomására juttatni, s egyszerűsmd megtalálattik felelősség terhe alatt a holnapi napon 17-én a tervezett gyűlést meg nem tartani.

Ha a választási joggal bíróknak névjegyzékét megakarja készíteni, ez esetben a jelen év jul. 8-ól 132. szám alatti rendelet alapján, (mely ide mellékeltem) parancsolja meg a városi falgagnak, hogy néhány bizalmi férfiakból azt két példányban megküldjék, egyiket terjeszse ide fel s másikat nyílt helyre kitévén, tegye közzé, hogy mindenki 8 nap alatt reklamálhasson; „s ön azok fölött határozatát kimondván, szabadságot engedend ezen tisztségekhez főbbekhez beadhatsz”, s hogy ennekutána minden „botrány elkerültesse”, más gyűlés a városban ezen tisztségnek beleegyezésén kívül nem fog tartatni.

Végül e városnak szüksége lévén egy ideiglenes képviselőre is, a város falgaggal egyetértőleg azonnal felterjesztend egy „közbizalmat nyert 40 férfiből álló bizottmányt”, a bizottmányt megválasztandó a községi lakosokból, „kik semmi módon megfélemezve ne legyenek”, hogy további rendelkezés helyettesítésének ezen minőségben.

A vidéki tisztségből, Fogaras october 16-án.

Dregusanulu, G. Maieru, helyettes v. capitano, főjegyző.

Ezen rendelet alapján a 17-diki gyűlés betitlatva, 18 és 19. october vidéki bizottmányi gyűlést tartatott, (a melyet részletesen a napokban közlendem) hol a város ügyét illetően, a főkapitányi terveknek majorisalt bizottmány, küzdelmes vita után, jövő ülésre halasztotta a kormányzók leiratáról véleményezést. Mint a város ügyét közvetlenül érdeköl esemény iten is megemlítendő, hogy v. szolgabíró Szűcs János ur, alkotmányos s becsületes férfias jellemhez illő tényei, eltérően az iten jelenleg székelő tényleges hatalom kiviteli akaratától, jutalmul vagy is büntetésül a még júliusban fogarasi szolgabírói állomásra meghívott s megválasztott a Venetzi-be tételét által, es. k. nyugalmazott főhadnagy s eddig venetzi járás sz. b. Gremoin ur helyébe, ki városi szolgabírónak octroyaltatott. Gremoin többször kérte a mlgos főkapitány urat, hogy hagyná bár tavaszig Venetzi öt családi viszonyok miatt, s Szűcsöt Fogarasba; de nem lehet mlgos főkapitány urat, sok rendbeli tekintélyes kérés dacára is megnyerni, s így Szűcs János, mint egy becsületes s alkotmányos érzelmi ember a kegyteljes szolgabíróiságról leköszönt. E lehet tén a magos szándék is, menekülni egy alkalmatlan, olyan renegát román eredetűtől, ki nem rajong velök képzelmű birodalmu légvárai felett.... Gremoin a reá erőszakolt állomás-változtatást kénytelen megköszönné, saját szavaival élve, igéri, „mint 25 éves régi katona a szigorú fegyelmet, a mit eléggé bésziva, csaknem verébe átvénve, mást nem ösmerek csak a vak engedelmességet.”

Közeledve nov. 1-sője a korcsomajog haszonbérlete iránt, a mit a falgagságot pártoló nyers tömeg, a köpenyforgató izraelitáktól ingereltetve, ohajtott minden áron elrontani, a már gyűléssleg kijelölt követség Pölöp Elek, Brusz Ignác s Eloss Mihály személyében a főkormányzókhoz Kolozsvárra újból felküldött, hogy a törvényes kellekkel kötött korcsomajogi haszonbírói egyezmény megerősítését eszközölje s előszóval is kérje a statusquo további intézkedést leendő fenntartását. A mit végrehajtva, és visszaérkezve, a törvényes uton még el nem törtölt városi képviselőségnek jelentést tettek; fölemlítve, hogy mind a főkormányzók, mind az udvari kancellária erélyesen rendelkezett, a város szervezését és a statusquo fenntartását illetőleg; ugy a haszonbírói egyezmény, a mely évenként 4—5000 ftot o. b. jövedelmez a korcsomai foglól a városnak, megerősítettet. De dacára mindezen jobb rendelethez, az octroyalt v. falgagn Barabás József ezen haszonbírói egyezményt a vidéki officialtus által megsemmisítettnek doboltatta. Később pár nappal fölkeréven egy 5 tagú értelemiségi küldöttség a mlgos főkapitány urat újból, hogy az ezt tisztán meghagyó rendelethez alapján (főként az udvari kancellária erélyes szavai értelmében, hol hivatal, fizetés sat.

felüggesztés terhe alatt adatok a főkapitánynak utasításul a k. kormányzóknek rendelkezvényeinek teljesítése) a várost mielőbb szervezze; a legszebb szavakban igéri, hogy gondja leend. De azóta már sok szép s drága idő folyt le, hacsak Barabás József octroyalt 10 tagú képviselői névsor-felterjesztése és megerősítése nem tekintetik román alkotmányos fogalom szerint törvényes szervezésnek, a mely a maga nemében hasonló az egykori Cromwell parlamenthez.

Barabás József túlnomított bezirkéri szaglóműtiszével, jónak látta egy mesterien kikeresett politicus mesteremberi névsort összefűzve; kik mint csak elemi képezetessé bírók elámtatva, tökéletes vakesszókók lennének. Ezen 40-ből értelmiség csak Barabás J. és hozzá méltó nagybátyja Kis János s egy száz, de ki circumspectus s feléjük se megy. Nagyobb része nem tudja felfogni, hogy képviselőt csak a város egyeteme választhat, ezen eddig nem élvezett kiűntetést csaknem újjongva vette. Össze gyűjtve ezen octroyalt képviselőket, gyűlést tartott, a hol Barabás J. mint törvényes ismereteket affectáló egyén, a főkormányzók rendeleteit bírálta, azok kötelező erejét kétség alá vonta, főként kétszintűleg, csaknem mint illetékes forum eldobva, mint semmist — a már megerősített haszonbírói egyezményt. Mit az értelmiség elfogadván, kimondá a szabad korcsomárlást, a mi sok zavart, visszaélést s a város jövedelmének esonkátatott vonandja maga után. Ezen negyven elámtott közt volt három derék polgár, ki óvását s illetéktelenségét jelenté az ilyszertien kinevezett v. képviselőnek, a mely józan hangokat a többivel lekiabáltatva, a jegyzőkönyvbe nem akartak bevinni. Ezen tényleket elősorolvi, mint egy szemtanu igaz vallomását, szükségesnek találtam világitandó azon szerencsétlen helyzetet, melyben e város teng.

A törvényes uton még el nem törtölt képviselőség jónak látta az újból elküvetett sérelmet rögtön illő helyre feljeleníteni, a mire, mint nyilvános ellenszegülést, a felsőbb rendelethez, orvoslást remél az igaz tígy, a mi előbb-utóbb meg kell hogy történjék, mert vagy újból túrtunk elnyomva 12 évet, vagy a reakción ezen erős fészke szét kell hogy tessenék, a nélkül, hogy Barabás J. daczolva, fenyegető „nemsokára bekövetkezendő komoly s siralmas scenaitól” megijedve, odadobnók — bűnösen kizsákmányolandó önző céloknak, s ábrándos „regnum socium independens”-féle biu terveknek az igaz s zent ügyet.

Sz.-Keresztur, november 21. — A harcziás küzdelmek teréről a szellemi művelődés mezéjére szállván át a székelv nemzet s egyáltalában hazánk minden más nemzetiségei, örömmel látjuk ifjainkat sebes léptekkel haladni a tudományok pályáján, valamint a lelkesebb és tehetségsőbb hazafiakat is szép áldozatokkal járulni a tanintézetek oltárához. Ezekben és ezek által már is eléggé kárpótolva lévén a lefolyt közelebbi évek verálodozati. Igen, fiatalok szépen haladnak a szellemi és erkölcsi művelődés mülhelyeiben; de leányaink, kivált a köz- és alsóbbrendű családok körét illetőleg, kevés s néhol majd semmi figyelemre nem méltatva, anyákka válnak a nélkül, hogy a szellemi és erkölcsi művelődés malaszt-jait csak meg is iszéltheték volna! S pedig a gyermekek

zatu házikörökben a nevelés szent ügyét is az anyák viszik főképpen, az apák gazdasági foglalkozásai miatt abba kevés befolyással lehetvén. S hogyha a növedékek az anyai emlőlől rosz vért szívnak s azután a nevedés folytán a nevelésben féltség irányt kapnak, a jöeleve elvettét lépéseket csak későre s nagy bajjal vagy tán soha sem is lehet helyre hozni.

A sz.-kereszturi ref. egyház értelmesebb és lelkesebb tagjai áldatván e hiányt, valamint saját körökben, ugy a szomszéd helységekben is ezéul tüzték ki ezéült két évvel egy növedékek saját egyházuk kebelében megállapítását; s miután erre nézve a szükséges telket megnyerheték, magát a növedét is megépítették, ellátván azt mind a nevelő, mind a növedékek számára elég kényelmes és egészséges fekvést szobakkal. Nemesak, de a nevelő fizetésnek bizót alapjáról is gondoskodtak, találkozávan a nevelés szent ügyét szívóken hordó kegyes jöltévk, kik az egyház e közelebbi munkásságát nemesak helybenhagyták, de adakozásaikkal nagy mértékben elésegítették, adván és ajándékozván e czélra: T. Barta Gergely 2 ft, gr. Bethlen Gábor 5 ft, t. Beáta István 1 ft, t. Berde Áron 2 ft, mlgos Bíró László 5 ft, t. Borbély Károlina 5 ft, t. Buzogány Áron 1 ft, t. Csató István 1 ft, t. Cseh József 10 ft, t. Cseh Sándor 3 ft, Dániel Goldsmidt 1 ft, t. Daragi Mihály 2 ft, t. Dicső Benedek 1 ft, t. Dózsa Sándor 2 ft, mlgos Földvári József 5 ft, b. Gamera Gusztáv 5 ft, öz. gr. Haller Jánosné 5 ft, gróf Haller József 150 ft, gr. Haller József 200 ft, gróf Haller Ferenc 100 ft, Hausenblás 1 ft, t. Jedd József 2 ft, t. Kádebó Antal 1 ft 30 kr, b. Kemény Ferenc 5 nnga 10 ft, báró Kemény Pálnó 5 ft, b. Kemény Polixena 10 ft, báró Kemény Miklós 1 ft, b. Kemény György 5 ft, b. Kemény Sámuel 15 ft, t. Kis Gábor 1 ft, Lázár Márton 2 ft, Márton Lajos 2 ft, gr. Mikó Imre 5 nnga 100 ft, Miskolezi Mihály 1 ft, t. Misselbakk 3 ft, t. Nagy Sándor 31 ft 50 kr, t. Nagy Lajos 1 ft, t. Novák Antal 5 ft, Ördög Péter 30 kr, t. Pap Ödön 1 ft, dr. Pataki 1 ft, t. Patrúban Zakar 1 ft, Sándor József 1 ft, t. Sebessi Sándor 1 ft, t. Somodi Trézia 5 ft, Szabó István 20 kr, t. Szél Gyula 1 ft, id. gr. Teleki Domokos 30 ft, gr. Teleki Domokos 10 ft, gr. Toldalagi Mihály 10 ft, gróf Toldalagi Ferenc 5 ft, gróf Toldalagi Viktor 5 ft, mlgos Ugron János 25 ft 10 kr, t. Zakariás Theodor 4 ft, mlgos Zeyk József 50 ft, Zakariás Goldsmidt 1 forint. Az alsó-siménfalvi ref. egyház 1 ft, a bözdői 1 ft 80 kr, a héjjasfalvi 1 ft 20 kr, a k.-solymosi 1 ft 59 kr, a köröspataki 1 ft, a n.-solymosi 2 ft, a petki 1 ft 30 kr, a rugomfalvi 1 ft, 33 kr, a stükői 1 ft, a sz.-erzsébeti 5 ft, a szederjesi 3 ft. Névtelen jöltévk Kolozsvárt, Segesvárt és a vidékben összesen 77 ft. Méltóságos Gyárfás Domokos ur ajánlott 24 véka gabonát évenként saját malmából. Méltóságos Macskási Lajosné, Dacó Borbára asszony igért 200 ftot és t. Imre György ur 20 ftot o. b. mindnyájan, melyek összesen a mlgos Gyárfás Domokos ur által ajánlott 24 véka gabonát kivül ténnek 1229 ftot és 2 krt, de a

kérető biztosok díjazásába s azok költségei, fáradságai fedezésébe kiadtván 117 ft és 24 kr, s ismét a növedé felszerelésére 70 ft, marad biztos alaptökének 1040 ft 48 kr. Mely 1040 ft s 48 kr tökéhez maga az egyház is a maga pénzerejét mellékelve a nevelő fizetés már a szabad szálláson és veteményezón kivül 200 o. b. forintban és 20 szekér tűzifában biztosítva van. Mi ha szintén kevésnek látszik, jó most előre; de egy erélyes s a szülők kedvét s bizalmát birni képes nevelő szorgalma azt idővel többre s tán kétféle annyira is fölnemeltetheti; Sz.-Keresztur mezővárosa az udvarhelyszéki székelv nemzetnek szép jövőjü központja lévén.

Ezen soraim felvételére s közzétételére midőn a tisztelt szerkesztőseget felszólítottam felkértem, egyszerűsmd arra is bizodalmasan felszólítani bátorokodom, méltóztassék közkedvességi lapjaiban a sz.-kereszturi ref. egyház kebelében alakult növedé számára megkivántató nevelő állomás betöltésére 200 o. b. forint, 20 szekér tűzifa, szabad szállás és veteményeskert évenkénti járulékok czime alatt csödtöt hirdetni, *) azon kikötéssel, hogy azok, kik ezen állomást elnyerni kívánnak, nemesak illő bizonyítványokkal, hanem személyesen is mutassák be magokat a jövő 1862 dik év Szt.-György napjáig az egyház előjárása elibe, a lévén az egyháznak törekedése és feltett czélja, hogy a növedékek a szellemi tanulmányok mellett egyszerűsmd a női munkákban is gyakorolthassanak, s e szerint egy oly házaspár volna óhajtatód, kik közül a férj az alsóbb osztályu leánygyermekeket irni, olvasni s egyéb szükséges tanulmányokra tanítsa, nője pedig a nagyobbakat a női munkákban oktatssa és gyakorolja.

Karácson Mózés m. k. helybeli pap.

Egy magyar titkos tanácsosnak 1860. oct. 20-dika után a bécsi kormányának adott tanácsa.

(A „Magyar Sajtó” után.)

(Folytatása és vége.)

Mielőtt tovább mennénk, ki kell térnem egy, az én földatommal szorosán egybefüggő mellékes kérdésnek fölvilágosítására.

Az olaszországi eseményekből — a mint én látom — a mi románainknak a forradalom politikáját pártoló töredéke azon küldetésre érzi magát hivatva lenni, hogy ők is Oláhországgal egysüljenek. Felejtik, hogy ők historiai emlékezet óta egyek nem voltak, hogy őket, mint 1805-en és 1815-en az olaszokat senki szét nem darabolta, hogy nekik szabad földet, egyenlő polgári jogot 1848-ban a magyar adott, nem vette el tőlük; felejtik, hogy az ő egyetűknek s kivált felszékűknek természetűi batárok, történeti pozitív jogok, törvényes államszerkezetek, irányadó vezérnéphez illő birtoki és culturali hiányok, mindennekfölött pedig a magyar koronának a magyar nemzet karjában, ősi vérszerződésben s a pragmatica sanctioiban biztosított jogai állanak ellenébe. Fog-e a józanabb rész ezekre annak idejében hallgatni? nem tudom. Egy töredék — a melyet fennebb jellemeztem — mindenesetre lesz, a mely mindezekre nem figyelme. Ezek saját, már alapokban hibás — kándulas — pontjakon kívül semmire nem éznek, semmire nem állampolitikai és törvényes tekintet érvényét el nem ismerik, mint a történet mutatja, az adott térer maradni nem akarván, az elérhető jónak biztos és tartós megállapításával meg nem elégedvén, szüntelen hol külső, hol belső idegen érdekeknek kívánnak inkább vak eszközzé szolgálni, mintsem a velök egy hazában élő népekkel az alkotmányos jogegyenlőség s politikai szabadság alapján szövetkezni, hol maguk magukra nézve főszél lehetnének.

Mikor Moldova, és Oláhország Erdély délnyugati részével Dáciahoz tartozott, Róma uralma e földrészen megszilárdítva nem volt, mikor az megszilárdult s telepeivel az országokat megrakta, Dácia megszűnt lenni Egy új Daco-Romania létesítésé tehát nem egyb, mint történelmi fictio. Nem, Daco-Romania e földön soha nem létezett; s az a történeti mít, mely történet-kritikailag bebizonyítsa, hogy akár a dákok, akár a rómaiak és románok egyek, még nem született meg, ha oly értelemben, hogy a római nép az ur, a másik a dák és román több fajok vegyüléke szolga volt. És e történelmi csalkép sokszor csabította már tulságokra a román népet, sokszor kísértették meg ők e politikai álom valóítását, s mindig balkimintellet. A történet, mint e törekvések két legfontosabb manifestációját, a Mihály vajda 1599-ki betörését Erdélybe, s az 1848-ki véres emlékekkel kísértelket jegyzette föl. Az első II. Rudolf császár titkos gyámolítása mellett lön végrehajtva; de a midőn a merész kaladornak élvezni kell vala küldemeli gyümölcsét, pártolójától elhagyatva, sőt megtámadva, Miriszlónál Erdélyben életével lakolt, s vele merész terve is sirba szállt.

Ez egyesülés mellett szólnak románjainknak jól fölfogott érdekei is. Az 1848-ki magyar alkotmány — mint már fennebb érintve volt — nekik azon politikai, törvény előtti és vallási egyenlőséget s jogosultságot adta meg, melyet a magyar köznépek: földet adott neki szabad akarathól, terheit megosztotta, szellemi és anyagi erejének a nevelés és tudomány terén s azok eszközei által kifejtésére s értekezésére minden lehetséges módokat kezébe adott, nemzetiségének akadálytalan kifejlődését, fiaiának a törvényhozás, köz igazgatás és igazságszolgáltatás mezején a többi népekkel egyenlőn alkalmazását biztosította. Ugyan minő kormány adhat öszintén, a megtartás tisztá szándokával s a nélkül, hogy önlétét alá ne ássa, ennél többet? Birják-e testvéreik amott Orszországt körében annyi kezességeit a jövőnek? Alig hiszem. Ha a román nép mindezt érletten megfontolja, oka lesz áldani a magyar alkotmányt, megelégszik azon sorssal, melylyel szent István koronája és népe ötöt most újból testvéreileg megkínálja.

Végre legmeggyőzőbb érv a két ország egysége elismerésére nézve a status ratio. Tény az, hogy a románok Erdélyben elkülönített földbirtokot nem bírnak, hogy csak általuk lakott városok, kertiletek nincsenek; hogy ők a ma-

*) A közlés ezen módja talán megfelel a czélnek; legalább a zseme intézet meg van kímélve a hirdetés költségeitől. Különben ha e hirdetés többször lenne ismétendő, rendelkezést kérünk lapunk kiadó hivatalához, Szerk.

gyaral, — kik közé a székelyek is értetnek — és százasal mindenütt úgy vannak vegyülve, hogy a birtok tulajdonosa az értelmi felsőség az utolsó. Mi lenne a pragmatika annak, ha miattok a két ország egyesülési törvényének teljesítésénél kellene maradnia, ha nem egy lengyelországi veto-felé jelenet? A mely törvények 1848-ból a románoknak kedvezők, azok állnak, a melyek nem, eltöröltetnek? Hová vinné ez? Mi lesz akkor a király és törvény tekintélyéből? olyan lesz, mint a szokásos törvényről mondták hajdan, hogy: aliquando valet, aliquando non valet? Ez merő absurdum. De ha nálunk Erdélyben kivethető is lenne, megnyugszik-e — kérdem — rajta Magyarország? Megegyeznek-e az ő törvényhozási jogával? Ezért onták vértüket az ő Erdélyi fiai? Ezért viselte tizenegy éves halotti gyászát mindkét országot? Engedi-e magát magyar testvéreitől elválasztani a székely? Oláh territóriumok alakítottak? Hagyan? Elveszik vagy kieserlik a megyei és vidéki magyarok és szászok birtokait? Egy — a kivándorló kivételével — a cultura alatt fókán álló nép felsősége alá adják az európai műveltségű magyar, székely és szász értelmiséget? Nem! Ezen törvénynek visszamondása, e ténynek meg nem lett csinálása a mely ellentét az életben, oly kivétel nélkül gyakorlatilag. Ez a legislatio főnségének megalázása lenne, s hadizetés a nyers erő részéről a kulturális felsőbbségnek. Procrustes-ágyhoz hasonlítva ez állapot, melyben a szellemileg nagykorúaknak ugymondván fejük vágatnak el, hogy a kiskorúak mértékéhez illeszkedjen. Becsétlen nemzet a korona méltóságának megsértése nélkül alkotott törvényeinek oly okokból és módon megszüntetésébe bele nem mehet, jórával kormány végrehajtására nem válnak. Ez törvény hozva van, annak teljesülni kell, s azután, ha többé nem szükséges, új indítvány s új törvényhozása által ismét meg lehet szüntetni.

Még egyre nézve kell határozottan nyilatkoznom. Sajnálom, ha valaki azt tenné fel rólam, hogy én általában a nép s különösen a román nép érdekei iránt ellenszenvvel volnék, s azt jogokban részesíteni nem óhajtanám. Én szeretem a szabadelvű intézményeket, s tudom, hogy ezek jó-téremnyére minden az államban élő, terheit viselő s képes egyének joga van; azt is tudom, hogy ezzel a szűkebb-létszámú nem fér egybe, végre, hogy azokat milliók jobban megvédelmezhetik mint ezeket. Ez elméletben tökéletesen így van, s nekem nincs okom annak elutasítására. De ha ezen elmélet egyes tételeinek Magyarországra alkalmazásáról van szó, már ekkor egyedül Magyarország és Erdély államjogát, létező pozitív törvényeit, a történeti jogokat és gyakorlati kivételéseket tartom magamra nézve irányadónak. Én óhajtom, hogy a románok, mint e hon fiainak mindazon emberi és polgári jogai meg legyenek, melyekkel mások bírnak, de műveltebb testvérei fölébe emelteni egyedül száma túlsúlyáért nem akarom. Az ausztriai birodalom s a mi hazánk oly elemekből s úgy van alkotva, hogy czélszerű kormányzására a legnagyobb bölcsesség kell, sőt az így is rendkívüli nehéz. Hogyan boldogulhatna aul politikai értelem, feltudás s törvényhozásban és kormányzásban való járatlanság? Akarom, hogy testi és szellemi erejét az államban minden ember, minden népfaj szabadon használhassa, kifejtthesse, értékesíthesse; de azt, hogy a birodalom sorsa, az uralkodó-ház tekintete s nagy-hatalmi állása, a király és korona fénye, a törvény, a népek jóléte, szóval a társadalmi lét legfőbb érdekei illetéktelenség vagy túlhajtás által — mire csecsemő alkotmányos népek, mint a tüzetlen ifjúság egyformán hajlandó — nem akarhatom, ahhoz járulni soha nem fogok.

Ezek az én igénytelen nézeteim. Megvallom, hogy okoskodásaim alapja nem a szük és rövid jelen, hanem azon nagyszerű és dicső mult, melyet őseink Hunnia földén lelétek, és azon messzi s szintúgy fényes jövő pálya, a melyre, hitem s minden jók hite szerint, a magyar nemzet és vele a alkotmányalapján egyesülő minden nemzetiség hívata van; ehhez képest elemzéseim egyes tételei, valamint az azokat bizonyító érvek is nem csak a mai nap eseményeiből vannak véve, s nemcsak a jövő napokra és elöttük álló reform-korszakra számítvák, hanem véve vannak hán-zának ezeréves történetéből, államéletünk s változó szerencsével folytatott alkotmányos küzdelmeink tapasztalataiból. En itt — büszkén mondom ki — nagy Széchenyink példáját követtem, ki semmit inkább nem unt, semmitől annyira nem irítozott, mint az egy napról más napig számító államférfi, s általában a politikai rövidlátóságtól. Ausztria és M. ország nehéz, régi, chronikus bajban szenved; a mint rajta e közelebbi 11 évi kormányzás megkísérlet százas cél valóitási vágya, törekvése volt: ezt tartósan meggyógyítani csak gyökeres szerrel lehet, csak a legheroikusabb eszköz által hozható vissza mindkettőnek régi élet friss és vidám egészségi állapota ugy van. A közelebbi évek alatt Ausztria miniszterei igen nyíltan s ezer meg ezer tény által fejezték ki azt, hogy Ausztriának M. ország alkotmányra nem kedves, hogy a magyar nemzetet minden áron germanizálni szükség, hogy előtte félmillió fegyveres erő mellett a magyar nemzet rokonszenve közönyös dolog. Ezeket M. országon a gyermek is tudja, ezekért ott ezerek könyve évtizedig hullott, milliók keserve lön titkos gyászba, haragba s kétségbeesés resignatióba visszafolyta. Ezt a kormányt így nyíltan meztelenül tudnia kell. Ez az az első, ettől függ a többi ettől függ minden. *Nézetem szerint, ha Ausztria M. országban valóban kibékülni akar, épen így nyíltan, kerekén és őszintén kell most ezek ellenkezőjét kijelentenie, hogy t. i. ezen alkotmányt 1848-ki egész terjedésben tisztelni fogja, annak értelmében a két ország egységét s független belkormányzatát elismeri, a nemzet nyelvét és nemzetiségét többé nem bántja, szóval a nemzet igazságos óhajataiba beleegyezik. Csak ez birad azon balszamerővel, hogy a végig bántott nemzet sebei begyógyuljanak, hogy ismét higgyen, ismét bízzék, s hogy minden leletséggé váljék, az emigratiónak a hazába visszatérhetésre a lehető legkedvezőbb alkalom nyitandó, mert ez oly erős erkölcsi nyomást gyakorol a gyöngébbekre, hogy a közhit s régi bizalom addig egészen vissza sehogy sem tér, a kétségkedés folyvást táplálják, a kívülről jövő segélyben vetett remények forrása ki nem szárad. Egy ily nagyszerű önelhatározás a kormány részéről, s annak halogatás nél-

küli gyors és lovasias teljesítése még mindent helyrehozhatna. A dynastia ezáltal egy hű, vitéz és önfeláldozó népet nyerne meg számára, mely annak jogait künn és benn meg fogná és tudná védelmezni: a magyar nemzetnek a vele egy korona alatt élő népek irányában állása tetemes megszilárdulást nyerne, megnyugodnának jövőjük felől, s követkeéseiket a gyakorlati lehetőségek mértékére szállítanák; egy-uttal a forradalmi elem igazgatási alapjait elvesztenék. Az ellentét ezen szerencsés kiegyenlítése, a király és nemzet érdekeinek ily mérvű kielégítése — boldog Isten! — mily meglepetést, s a polgári jólét mily tüdvet árasztaná a népekre, s a népek ezen tüdve viszont mint megszilárdítja a dynastia és birodalom állását, mily fényt árasztana a királyra és koronára!

En ez úton hiszem a dynastia és Magyarország teljes kibékülését. E nélkül kielégítő és tartós alkotni nem lehet. Egy ily politika szolgálatára készséggel ajánlom fel csekély erőmet, s hátralevő éveimet, ellenkezőre soha.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Esztergammegyei tisztikara, a „P. N.“ szerint nov. 25-én adta be lemondási nyilatkozatát a herceg primás ő emmentitájának. Az átadás alkalmával ő emmentitája kijelenté, hogy bár mélyen fájlalja, elérkezettnek látja az időt, melyben tisztikarának visszalépte után, a megyei kormányzat reá nézve is lehetlenne vált.

— Zágrábváros elhatározta, hogy kebelében csak azok nyerhetnek polgári jogot, kik bebizonyítják, hogy öt év óta Zágrábban laknak s a horvát nyelvet beszélik.

— A „P. N.“-ban olvassuk, hogy Nyitramegye Daráz nevű falujában a Zobor hegy egyik ágának kinyúló szikláján oly régi templom áll, hogy a hagyomány szerint még a 9-dik században Szvatopluk elődei építették. Most az ő templomot, mely egy idő óta használatlanul elhanyagolva áll, a nyitrai püspök, mint az archeologia barátja, teljesen kiújította s belsője remek festési alkotásokat állítottat.

— Pesten gyorsíró-egylet alakult. Nov. 10-én tartotta alakító és tisztújító gyűlését, mely alkalommal tiszteletbeli elnökké Hajnik Károly, elnökké Gaszner Lajos, alelnökké Szombathy Ignác, főjegyzővé Kelemen Mór, továbbá egy aljegyző, pénztárnok, ellenőr, könyvtárnok és öt bizottsági tag választott. Czélja az egyletnek: a stenographia tudományos előmozdítása és tökélyesítése.

— A hevesmegyei gazdasági-egylet december 15-16 és 17-dik napjain Gyöngyösön gazdasági- és ipartárlatot rendezend a végett, hogy kiszemeljék azon tárgyakat, melyeket a londoni világkiállításra elküldeni méltóknak tartanak. Ugyanazon alkalommal a hevesmegyei legjobb magaviseletű családok közti jutalmak fognak kiosztani.

— Knauz Nándor és Nagy Iván m. akadémiai tagok új éven kezdve „Magyar tudományos értekezések“ című folyóiratot adnak ki. Egy évi folyam 60 íven tíz füzetben jelenik meg. Előfizetési ár 10 füzetre 8 forint, 5 füzetre 4 forint.

— Nagy-Salonta város közönsége, az ott 1848 előtt is fenállott hat osztályu gymnasium visszaállítására 132 hold 1075 □ öl földet ajándékozott a helybeli ref. egyháznak iskolai állandó alapul.

— Tormási Sándor nevű lakatos Kunszentmiklóson oly gépet talált fel, mely szivattyús kúthoz alkalmaztatván, a vizet tetszés szerinti irányban 25–30 öl távolságra el-festekd; mialtál egy ily kút közelebbi épületeket tűzvéz alkalmával a legnagyobb sikerrel lehet oltalmazni. A gép, mint írják, egyszerű és tartós, s alig kerül többé egy közönséges szivattyús kútnál.

— A „Herm. Ztg.“ nov. 28-diki füzcikkében indítványozza, hogy a magas államminiszterium intézzen felhívást a szász nemzeti egyetemhez, hogy a szász nemzetre eső birod. tanácsai követeket válaszssa meg s azonnal küldje fel Bécsbe.

Nemzeti színház. — November 23-kán: „Mártha“, regényes vig opera Flotowtól került színre szép számú közönség előtt. Ezen Kolozsvárt igen kedvelt dalmú régóta nem adatott elő ily szép sikerrel, mint ez alkalommal. Köz kedvességtől vendégünk Márkovics Ilka k. a. lady Harriet szerepében művészi izléssel és szokott kedvességgel énekel, s azon élvezetért, a melyben a közönséget részlet-tét, jól megérdemelt tapsokkal lön jutalmazva. Pauli (Lionel) különösen hangjánál volt, s oly tisztán és szabatosan énekel, hogy mindenkit kellemesen lepett meg; zajosan megtapsoltatott és jelenet közben kétszer kihivatott.

November 24-kén az erdélyi múzeum megnyitására évfordulati napjára „diszlocádás“ rendeztetett, mely Vörösmarty „Szózat“ ával — énekelve az egész kar által — lön megnyitva. Azután Jókai Mór „Szigetvári vértanúk“ című 4 felvonásos drámája adatott elő.

Nov. 25-kén: „Nevelő kerestetik.“ Szigligeti 1. felvonásos vígjátéka, melyben Follinuszné (Róza), Komáromi (Tálnoki Mór), Paulai (Szenczei Jenő) sikeresen működtek; de azon szabatos ábrázolattért, a melylyel Rozmarin-got előállítá, a tetszés koszorúja különösen Gyulainak jutott. — A sikerült vígjátékoska után itt először adatott „Az elizondói leány.“ Offenbach legújabb vig operetteje. Márkovics Ilka k. a. Mannulitát, az elizondói fiatal, szép és kedves leányt személyesíté, s igen jól beleillett szerepébe, minthogy szép talentumán kívül még azon külső tulajdonokkal is bír, a melyek a szoros értelemben vett művészet terén nem föltétlen szükséges kellek egyen, de soha se fölöslegesek. Márczel Vertigo szerepében dícséretesen működött közre.

Nov. 26-kán: „Lammermoori Lucia.“ Donizetti zenészi szépségeiben gazdag, örökbeestű operája adatott, s ez est egyike volt azoknak, melyek e színházi évszak folytán eddigelő legtöbb és legtisztább eleményt nyújtának a közönségnek. Márkovics Ilka k. a. ez alkalommal szélesebb tért talált a czimszerében bemutatására azon jeles tulajdonoknak, melyekkel művészi pályáján már is messze előre haladt. Kellemes csengésű, hajlékony hangja, tüzetes tanulmányokon alapuló biztos és szabatos édeklési modora, s

kiegészítéstől még helyes drámai játéka is, ez alkalommal még kitünőbb hatást biztosítának szereplésének. Az örléti jelenet után a szép számú közönség igazán szűnni nem akaró tapsokkal adá tetszésének jelét; ötször hivatott ki egymásután és ez valódi általános tetszés nyilatkozata volt. Pauli (Edgar) szintén szépen énekel és tetszést aratott, s Ormai (Aethon) és Marczell (Raimond) dícséretes közreműködésükkel segíték elő az előadás sikerét. Beczkai Buklav lordot személyesíté; hangja elég érezes és nem kellemetlenül csengő, s mint kezdőt, a kinek a lámpaláz még bajt okoz, egyelőre csak bátorítani kívánjuk. Ki tudja még mire nem viheti, ha bátorságra kap és — a mi fő — tüzetes tanulmányokra adja magát. A közönség biztatással megtapsolta énekét.

POLITIKAI HIREK.

A „Pays“ nagyon csodálkozik azon, hogy a bécsi rajhrath közelebből a levéltitok szentsége mellett volt kénytelen felszólalni, s nem tudja mit mondjon oly tényhez, midőn a magánlevelezések titkainak megsértése ellen egy képviselőháznak kell felszólalnia s ezen eljárás ellen törvényt is kell hoznia.

— A „Nord“ nov. 25-ki számában írja, hogy „egy fontos levelet közöl a Dunafejedelemeségekből, mely a román nemzetiség politikáját tárgyalja a magyar nemzetiséggel szemközt.

— Az „Indépendance“ londoni levele szerint: Bécsből jövő tudósítások igen rossz benyomást tesznek a londoni politikai körökre. Apponyi gr. rövid időn meg fog győződni arról, hogy kormányának irányát az angol kabinet se hogy sem helyesli. Itt előre látják — ugymond a levelező — hogy a bécsi kormánynak a többi tartományokat illetőleg is le kell mondania az alkotmányos rendszerről. Sőt Bloomfield maga is, ki Reebberg grófot eddig mindig védelmezé az angol kabinet előtt, kezd tőle különválni. Ezt utóbbi időkben küldött sürgönyei teljesen bizonyítják. Azt állítják, hogy sürgönyeiben a magyarok daczos ellenállásáról úgy szól, mint a melyet legyőzni nem lehet, mivel minden személy s minden tárgya kiterjed. Ausztria nehé játékokat játszik, s innen barátságos tanácsokat küldöttek Bécsbe. Ugy látszik, hogy Apponyi gr. Bécsből megnyugtató érveket hozott, hogy az itteni bizalmat föllevelesse. A mi Velenceze átengedését illeti, Bloomfield l. azt írta, hogy egyetlen politikai egyéniséget sem lát maga körül a ki ezt elterjesztene merné. Ugyancsak a nevezett diplomata jelenti, mikép daczára annak, hogy Garibaldi megnyugtató nyilatkozatot tett közzé, Bécsben nem sokat bíznak abban, s nagyon tartanak a jövő tavaszon létre jöhető bizonyos vállalatoktól.

— Az angol lapok még folyvást hasábokat szentelnek elhunyt angol barátunk Duncombe emlékének, s azok is, melyek politikai nézeteit elleneztek vagy szabadelvűségét tulságosnak ítélték, tisztelettel és elismeréssel nyilatkoznak föléle. Kiemelik különösen Napoleon császárhoz való barátságos viszonyát, mely hogy mily szoros és benső volt, a következők eset tanúsítja. A francia császár, midőn száműzöttként Angolországban tartózkodott, a volt braunschweigi hggel együtt egy okmányt irt alá, melyben mindkettőnek segélyt ígérnek egymásnak a császári koronák — számára a francia, a hgnek a németországi császárkorona — megszerzésében, ezen okmány, melynek aláírására különben a hg. vette rá Napoleont, ugyancsak a bizalmatlankodó hg. kívánatára, örsz végett Duncombe kezébe tetetett le.

— A parlamentararis reform-mozgalmak — ugymond az „Indépendance“ — Angliában megkezdődtek. Két jelentékeny fontosságú értekezlet tartottott oct. 31-én és nov. 1-én Leedsben. Ezen értekezletek, melyekben 200 egyénnél többen vettek részt a munkások társulatából, Wilson elnökölte alatt tartattak, ki a gabona-vám eltörlésére alakult comitében jelentékeny szerepet játszott, s a végett jöttek létre, hogy a parlamenttől végre a választási jog kiszélesítését kieszközöljék. Cobden és Bright nem jelenhettek meg, az első rosszullette, az utóbbi más meghívatás miatt. Russell lord szintén meghívott, azonban kimenté magát, mivel mint kormánytagnak, nem tartá illőnek megjelennie, s mivel helyesebbnek itélé, hogy a határozatok magán-kezdeményből származzanak.

— A francia császár közelebből „Rómát illetőleg türelmet, Velenczére nézve eszélyességet“ (pour Rome patience, pour Venise prudence) ajánlott az olaszoknak.

— Rómába egy orosz államférfiu érkezett, a pápától a lengyel papság számára újabb intézkedéseket eszközözendő. A kölni lap jelenti, mikép azt követeli, hogy a pápai székek képviselője legyen Varsóban vagy Szent-Péterváron.

— Madridból írják, hogy az olasz követ kikapta utlevelét s elutazott.

— Napoleon császárnak a londoni iparműkiállítás alkalmával teendő látogatása hivatalosan jelentve van Londonban.

— Sz. Pétervárról nov. 16-ról írja a „Nat. Z.“ levelezője: Néhány nap óta egy petitióról beszélnek, mely itt kering, és igen határozott kifejezésekben követeli az alkotmányt, de egyszersmind kinyilatkoztatja, hogy 1863-ig türelemmel várnak. A petitiónak eddig nincs szerzője, de mindenki akar tudni bizonyos ismeretes egyéniségről, ki azt szerkesztette volna. — Michailoff, hir szerint 7–8 évi nehéz vasmunkára a siberiai bányákban, jitelletett el. Sokan remélik, hogy Michailoff kegyelem után legalább a Sziiberiába küldetéstől fel fogna mentetni. Ez esetben az iteni törvények szerint a 8 évi bányamunka, 10–12 évi várfogsággá változtathatik át.

— A lengyel fővárosból pedig a következőket írják: Néhány nap előtt egy kézi sajtó, és több igazgató kiáltványt ugy fedeztetett fel, hogy egy akadémiust — így nevezik itt az orvosi tan hallgatóit — éppen egy ily kiáltvány felragasztása alkalmával elcsiptek. A sajtót fírvénél, ki a művészeti iskolákba jár, találták meg a padozat alatt, több kész kiáltványpéldánnyal együtt. Több lengyel nemzetiségű orosz tisztet, kik egyetértésben lenni látszóttak a gyanus legyelekkel, s mert hivatali kötelességeiket (midőn

